Dzieślewski Roman

DZIEŚLEWSKI Roman (18 I 1863, Tarnów – 8 VII 1924, Kasinów na Polesiu), pierwszy polski profesor elektrotechniki. Syn Hieronima, cukiernika pochodzenia szlacheckiego, i Gabrieli z Morawskich.

Po ukończeniu szkoły realnej w Jarosławiu z wyróżnieniem (1878), D. studiował na wydz. budowy machin Szkoły Politechnicznej we Lwowie. Dyplom inżyniera, z odznaczeniem, uzyskał w 1883. W latach 1882–84 był asystentem Katedry Geodezji, jednocześnie odbywał praktykę w przedsiębiorstwie budowlanym we Lwowie. W ramach stypendium naukowego uczęszczał na wykłady w Bergakademie w Berlinie i na wykłady z elektrotechniki prof. Adolfa Slaby'ego na Königliche Technische Hochschule w Berlinie-Charlottenburgu, którego był asystentem. Brał tam udział w Stow. Bratniej Pomocy polskich studentów. Równocześnie pracował jako wolontariusz w fabryce telegrafów G. Wehra w Berlinie, a później w fabryce lokomotyw i maszyn w Winterthur w Szwajcarii.

Po powrocie pracował w warsztatach inż. Franciszka Rychnowskiego we Lwowie. W latach 1887–89 odbył służbę wojskową techniczną w austro-węgierskiej marynarce wojennej. Następnie pracował jako inżynier maszynowy i budowlany w Salinach w Wieliczce. W 1891 D. został powołany na stanowisko profesora nadzwyczajnego i kierownika Katedry Elektrotechniki Ogólnej na wydz. mechanicznym Szkoły Politechnicznej we Lwowie. Był pierwszym polskim profesorem elektrotechniki na ziemiach Polski (kolejne nominacje profesorskie polskich elektryków miały miejsce na PW w 1919). D. zorganizował bardzo dobre (jak na ówczesne warunki) uczelniane laboratorium elektrotechniczne. Zwiększał stopniowo ilości godzin i zakres wykładów, które w 1892 objęły: elektrotechnikę ogólną oraz elektrotechnikę szczegółową, na którą składały się: maszyny

elektryczne, transformatory, oświetlenie elektryczne oraz pomiary elektrotechniczne, a następnie budowę elektrowni oraz ćwiczenia konstrukcyjne z maszyn elektrycznych i siłowni elektrycznych. Był znakomitym pedagogiem i wykładowcą. Na inauguracji roku akad. 1892/93 wygłosił nowatorski wykład pt. *Pogląd na elektryczne przenoszenie siły*. Dnia 18 VIII 1895 otrzymał nominację na profesora zwyczajnego. Jego asystentami byli: Z. Stanecki (1893–1901), G. Sokolnicki (1901–03), K. Idaszewski (1903–04), adiunktami zaś K. Drewnowski (1907–12) i W. Günther (1911–13). W miarę rozwoju elektrotechniki i powiększania zakresu tematyki wykładów doszło do powołania w roku akad. 1909/10 Katedry Elektrotechniki Konstrukcyjnej kierowanej przez A. Rotherta. Odtąd D. prowadził tylko wykłady z elektrotechniki ogólnej, oświetlenia elektrycznego i pomiarów elektrotechnicznych. Na bazie tych dwóch katedr, na wydz. budowy maszyn z inicjatywy D. w 1911 powstał oddział elektrotechniczny, umożliwiający po raz pierwszy studiowanie elektrotechniki w języku polskim. Później, dzięki staraniom D., uzyskał on znakomitą obsadę: Katedrą Pomiarów Elektrotechnicznych z laboratorium kierował K. Idaszewski, Katedrą Urządzeń Elektrycznych – G. Sokolnicki.

D. pełnił funkcję dziekana wydz. budowy maszyn (1894–96, 1904–08), oraz prodziekana (1896–98, 1908–11). Był rektorem Szkoły Politechnicznej (1901/02) i prorektorem (1902/03). Należał do Tow. Politechnicznego we Lwowie, a w 1895–96 był jego sekretarzem. W 1901 zawiązała się w Towarzystwie grupa elektrotechników z udziałem D., która rozwinęła ożywioną działalność w dziedzinie słownictwa elektrycznego, uzupełniając *Niemiecko-polski słowniczek wyrazów technicznych i terminów naukowych z dziedziny magnetyzmu, elektryczności i elektrotechniki*. W 1902 zajmowała się redagowaniem wydawnictwa *Przepisy dla urządzeń elektrycznych zasilanych z Miejskiego Zakładu Elektrycznego we Lwowie*. W 1907 D. otrzymał godność członka honorowego Towarzystwa. W okresie 1916–20 był członkiem jego zarządu.

W 1894 był członkiem Komitetu Organizacyjnego Pierwszej Wystawy Krajowej. Z tej okazji z inicjatywy D. uruchomiono we Lwowie elektrownię prądu stałego i pierwszy tramwaj

elektryczny. Wcześniej na polecenie magistratu Lwowa D. wraz z dyrektorem Miejskiego Urzędu Budowniczego Juliuszem Hochbergierem zapoznawali się z funkcjonowaniem tramwajów elektrycznych w Europie i Ameryce Północnej. W powstałym w 1892 opracowaniu przedstawili możliwości techniczne zaprojektowania tego środka komunikacji publicznej we Lwowie oraz analizę kosztów inwestycyjnych i eksploatacyjnych w porównaniu z istniejącymi tramwajami konnymi. 21 IV 1894 uruchomiono we Lwowie tramwaj elektryczny, jako pierwszy w monarchii austro-węgierskiej, trzy lata przed Wiedniem. Początkowo trasa łączyła wystawę z miastem. D. był również członkiem komisji opiniującej sprawy elektryfikacji Lwowa. Przez 16 lat był członkiem Rady Stołecznego Miasta Lwowa, referując różne sprawy techniczne. Przygotowywał artykuły publicystyczne, m.in. *Udział, organizacja i stanowisko urzędów miejskich w administracji m. Lwowa* („Słowo Polskie" 1905), w których przedstawił swój pogląd na nowoczesną organizację miasta. W 1910 opracował dwa projekty reformy miejskiego Urzędu Budowniczego, kandydując na objęcie stanowiska. W 1901 był z urzędu posłem do Sejmu Krajowego Galicji. W czasie I wojny światowej założył w 1915 demokratyczny Związek Stałej Delegacji Pracowników Państwowych i był jego prezesem. W 1919 kandydował na posła do Sejmu RP. Tego roku również uczestniczył jako przedstawiciel Tow. Politechnicznego w Zjeździe Założycielskim Stow. Elektryków Polskich, biorąc udział w pracach dotyczących terminologii elektrotechnicznej. Przewodniczył także Komisji ds. Związku Zawodowego Inżynierów Elektryków. W 1919 został członkiem Koła Lwowskiego SEP. Jako członek SEP opracował projekt ustawy o ochronie tytułu inżyniera. Na początku 1924 został członkiem nowo utworzonego Polskiego Komitetu Elektrycznego.

PSB (J. Samójłło), SBTP (Z. Białkiewicz).

Pamiętnik V Zjazdu Techników Polskich we Lwowie 1910; „Czasopismo Techniczne" 1924, nr 24; „Przegląd Elektrotechniczny" 1924, z. 20, 1974, z. 5; *Dziesięciolecie*

Polski Odrodzonej 1918–1928, Kraków–Warszawa 1928, s. 626–628; *Politechnika Lwowska – jej stan obecny i potrzeby*, Lwów 1932; *Historia elektryki polskiej*, t. 1 Warszawa 1974; Z. Siciński: *Wkład Politechniki Lwowskiej w polską elektrotechnikę*, Wrocław 1991; *Politechnika Lwowska 1844–1945*, red. R. Szewalski i inni, Wrocław 1993; Z. Popławski: *Dzieje Politechniki Lwowskiej 1844–1945*, Wrocław 1992; tenże: *Wykaz pracowników naukowych Politechniki Lwowskiej w latach 1844–1945*, Kraków 1994; *Zeszyt historyczny nr 1 SEP, 75 lat SEP*, Warszawa 1994; *Polacy zasłużeni dla elektryki,* praca zbiorowa pod red. J. Hickiewicza, Warszawa–Gliwice–Opole 2009, s. 79–84; J. Hickiewicz, P. Sadłowski: *Roman Dzieślewski: pierwszy polski profesor elektrotechniki i jego współpracownicy*, Warszawa, Rzeszów, Tarnów, Gliwice, Opole 2014; A. Kryżaniwskij: *Prąd stały czy przemienny. Jak to było na początku elektryfikacji Lwowa*, „Zeszyty Naukowe Wydziału Elektrotechniki i Automatyki Politechniki Gdańskiej" 2015, nr 43, s. 123–128.

Jerzy Hickiewicz, Przemysław Sadłowski

Poprzedni Strona
Następny Strona